

Лісовий і мисливський журнал

FOREST AND HUNTING MAGAZINE

№ 5 (100)/2013

Зубр – лісовий велетень

Багряна квітка в зеленому лісі

Чотирилапий помічник

З історії розведення мисливських собак

Людина в процесі життєдіяльності рухається еволюційним шляхом, підвищуючи ефективність своєї праці в різних галузях. З давніх-давен вона удосконалювала способи полювання, мисливську зброю і спорядження. Великим поштовхом для розвитку мисливства стало приручення людиною вовка 10–15 тис. років тому, якого почали використовувати для полювання.

Сьогодні полювання з мисливським собакою приносить мисливцю не лише більше трофеїв, а й незрівнянне задоволення від спостереження за роботою собаки, відчуття присутності надійного помічника, надає азарту і емоційної насиченості полюванню. Більше того, за породистістю собак оцінювали статус людини, бо їх утримування потребувало значних коштів. Хоча відтоді багато води утекло, але пріоритети мисливця залишаються тими самими – породистий доглянутий пес – поважний мисливець.

Практично з моменту приручення та застосування мисливського собаки для полювання запроваджуються відповідні правові регулятивні норми. Це вже можна спостерігати в перших Литовських статутах за правління Зигмунда Першого (1507–1548 рр.). Так, за використання собак при браконьєрстві в Першому Литовському статуті передбачався штраф у розмірі 12 рублів, тобто 526 злотих.

Уже тоді вийшли книжки, присвячені розведенню мисливських порід собак, що свідчить про велике значення мисливських собак. Особливою гордістю польської спеціалізованої літератури з мисливства є перша книжка графа Яна Остророга (1565–1622 роки) «Мисливство з гончаком», яка вийшла вперше друком у 1608 р. Цю книжку перевидавали шість разів, і всі тиражі було повністю розпродано. Книжка складалася з трьох розділів, у ній описано догляд за цуценятами, годівлю собак тощо. Вона містила також рекомендації щодо заходів при сказі, корості собаки, а також при втраті голосу та опіках.

На початку XX ст. у Галичині дедалі актуальнішим стає розведення породистих собак та їх фахове дресирування. Тож на засіданні Галицького мисливського товариства 4 березня 1905 р. було організовано «Клуб по догляду та дресируванню мисливських собак». Його статут затвердив намісник Галичини 23 травня 1905 р., а офіс розмістився у місті Львові.

Відповідно до затвердженого статуту, клуб ставив такі завдання: за допомогою імпорту зразкових екземплярів мисливських собак, а також догляду за власними собаками створити чисті породи мисливських собак – лягавих коротко- і довгошерстих, гончаків і нірних; вживати всіляких заходів для розповсюдження добре вишколених і видресируваних собак.

Для запровадження достовірного реєстру мисливських собак передбачалося вжити заходів, щоб собаки, закуплені за допомогою клубу або придбані в будь-який інший спосіб, таврувалися порядковим номером, який буде витатуйований за допомогою спеціального обладнання.

Для поширення породистих мисливських собак відповідно до статуту передбачалось, що придбані або вишколені клубом собаки будуть розповсюджуватись так:

- безоплатне передавання собак членам клубу відповідно до черги;
- проведення лотерей розіграшу собак між членами клубу;
- дарування;
- продаж.

Задля покращення ведення реєстру мисливських собак статтею 6 статуту передбачалося реєстрування собак, а також ведення відповідної родовідної книги мисливських собак.

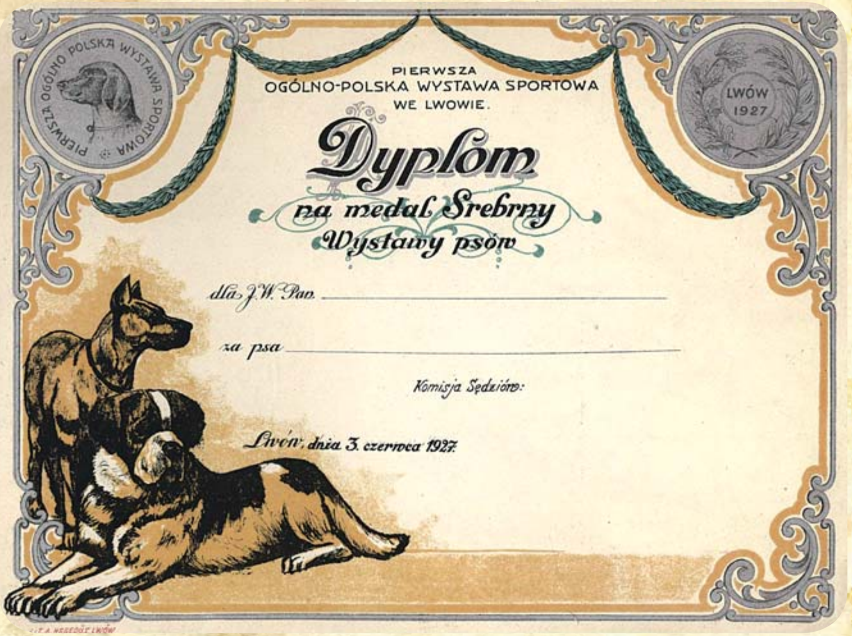
За *статтею 7* статуту, членом клубу могла бути кожна повнолітня особа за умови, що вона не притягалася до кримінальної відповідальності, а також виконувала вимоги, передбачені для отримання мисливського квитка або могла виконувати обов'язки мисливського охоронця.

За *статтею 8,* члени клубу мали різні статуси, а саме: звичайні члени, члени-засновники та почесні члени, які мали великі заслуги в галузі кінології. Статус члена-засновника міг отримати кожен громадянин, який одноразово вніс до каси товариства 100 крон і зобов'язувався платити щорічний членський внесок. Рішення про прийняття до клубу ухвалювало його керівництво *(стаття 9).*

Відповідно до *статті 11,* річна сума членських внесків до можливої її зміни становила 5 крон. Передбачалося також, що для професійних мисливців ця сума може бути зменшена, а почесні члени взагалі не сплачують членські внески.

Члени клубу, в яких було вилучено посвідчення мисливця, які вчинили дію, яка не відповідає етиці мисливства, які не виконували вимог статуту і правил поведінки в клубі або шкодили інтересам клубу, могли бути виключені з клубу *(стаття 12).* Виключений член клубу не мав жодних прав на майно клубу. Автоматично позбавлялися членства у клубі особи, які протягом трьох місяців після нагадування касира клубу не заплатили річних членських внесків. Рішення про виключення з клубу можна було оскаржити у Львівському суді *(стаття 13).*

За статтею 16, яка стосувалася функцій членів клубу, на загальних зборах членів клубу керівництво звітувалося за попере-

дній період, переобиралося керівництво клубу, ухвалювалися зміни до статуту.

Для поширення породистих собак, їх безоплатно видавали членам клубу за умови, що орендар його возитиме на виставки за власні кошти. Крім того, використання самця для запліднення дозволялося, але лише для покриття самок, які були власністю клубу. Орендар собаки-самця отримував від першого виводка у власність одне цуценя. Орендар самки повинен був доглядати за цуценятами та собакою протягом 8 тижнів після народження цуценят, а пізніше вчинити відповідно до вказівок клубу.

Якщо собака загинув, орендар собаки був зобов'язаний частину шкіри з татуюванням передати уповноваженому представнику клубу. Якщо в оренді були особливо цінні породи собак – імпортовані, керівництво клубу повинно було прийняти рішення щодо ветеринарного нагляду за ними. Якщо собаки не підходили для полювання, орендарю собаки дозволялось її вбити.

Щорічно проводилася лотерея, на якій між членами клубу розігрувалася певна кількість цуценят із приплодів. Третина цуценят розігрувалася між членами-засновниками клубу, і вони переходили в постійну власність членів клубу, які їх виграли. У цьому разі на переможця покладався обов'язок парування цих собак лише з такою самою породою і лише з тими собаками, які були записані в родовідній книзі товариства. Із кожного виводку собак, які були виграні, клубу дозволялося відібрати для своїх потреб одне цуценя.

Іншим способом розповсюдження мисливських собак було їх дарування. Рішення про дарування собак приймало керівництво клубу.

Мисливські собаки розповсюджувалися також шляхом продажу за таких умов: орендарі собак, які їх орендували три роки, використовували самців для парування, а самки, які давали приплід, могли бути продані їх орендарям. Але власник собаки мав обов'язок додержуватися таких приписів:

а) самців використовувати для запліднення лише за посередництва клубу, і за це власнику собаки самця віддавали одне цуценя;

б) дозволяли використовувати самців лише для запліднення самок, які були записані в родовідні книги.

Продаж собак дозволявся лише членам клубу. При купівлі собак їх власники брали на себе зобов'язання не залишати членство у клубі протягом наступних трьох років.

У книзі родоводів, яку вело товариство, записували всіх собак клубу, яких використовували для розведення мисливських собак, і перебували на території Галичини, якщо їх власник довів їх родове походження відповідними документами; собак, які перебували в Галичині і не мали відповідних документів, але були старші двох років і мали відповідні показники, якими характеризується певна порода собак, і мисливські здібності на польових випробуваннях.

Для пропаганди розведення мисливських собак та для виконання своєї статутної діяльності широко використовувалося проведення виставок мисливських собак. Перша така виставка була організована стараннями «Галицького клубу догляду та дресирування собак» у липні 1908 р.

У виставковому павільйоні парку Кілінського (сучасний Стрийський парк) у Львові під протекторатом князя Андрія Любомирського відбулась вистака. Для участі у виставці претендент, який виставляв собак, повинен був заповнити розлогий формуляр. Участь у виставці собак була платною, і плата коливалась від 8 до 50 крон, залежно від виду випробувань, на які передбачалося виставляти собаку. Передбачалися також грошові винагороди власникам собак, а саме: за перше місце – 30 крон, за друге – 20 крон, за третє – 10 крон. Випробування проводили окремо для кожної породи собак. Для участі собаки у виставці тварина мала пройти ветеринарний огляд у львівського ветеринарного лікаря. Собак, допущених до участі у виставці, забезпечували безоплатним спеціальним харчуванням, яке надавала фірма *Fattinger & CO* з Відня.

Встановлювались обмеження щодо участі собак у виставці, а саме: не допускались щенисті або відразу після щеніння самки, собаки, які не виконували команди судді. Для відзначення собак встановлювали такі титули: «Чемпіон», «Переможець», а також похвальні грамоти. Рішення судді не можна було оскаржити в суді, але можна було внести протест до клубу протягом 8 днів після закінчення заходу, обґрунтувавши протест та доплативши 20 крон, які залишались у клубі, якщо керівництво клубу визнає протест необґрунтованим. Організаторами виставки виступали пани То-

варніцький та Мнішек (віце-президент клубу).

У Німеччині, де мисливство було найрозвиненішим у Європі, мисливське собаківництво також стояло на високому рівні. Так, у 1912 р. за догляд та вишкіл собак було сплачено 17 млн марок та організовано 116 конкурсів собак, а всього по мисливству річний оборот становив 830 млн марок. Як свідчить тогочасна статистика, в Німеччині на 1000 жителів припадало 57 собак, зокрема у Прусії – 59, у Баварії – 70 собак.

STATUT

GALICYJSKIEGO

Klubu hodowli i tresury psów myśliwskich.

LWÓW.

Z drukarni W. A. Szyjkowskiego.

1905.

У сучасній Україні застосування собак на полюванні регламентується Законом «Про мисливське господарство та полювання». Так до *статті 12* Закону внесено зміни, відповідно до яких до полювання прирівнюється не лише перебування в мисливських угіддях зі зброєю, а й з мисливськими собаками, що зобов'язує їх власників враховувати ці особливості, перебуваючи на території мисливських угідь. Тож для «прогулянки» із собакою на території мисливських угідь слід як мінімум мати посвідчення мисливця, документи на собаку та придбати відстрільну картку або ліцензію. Відомі випадки, коли мисливці, незаконно полюючи з собакою, щоб уникнути покарання, під час затримання залишають собаку в мисливських угіддях.

Цікаво, що в губерніях Царства Польського запобіжні заходи проти браконьєрства з мисливським собакою були суворіші. За тодішнім мисливським законодавством, перебування з мисливськими породами собак дозволялося лише, коли до шиї тварини був прив'язаний дерев'яний дишель (щоб унеможливити переслідування нею дичини). Крім того, зазначалося, що в період з 1 лютого до 15 липня взагалі заборонялося перебувати в угіддях із собакою.

У сучасному законодавстві функції контролю за використанням мисливських собак покладені на спеціально уповноважений орган у галузі лісового та мисливського господарства (Держлісагентство), та на їх територіальні органи. Згідно з договором між спеціально уповноваженим органом у галузі лісового та мисливського господарства та створеною у 2003 р. Федерацією мисливського собаківництва України, ведення кінологічної роботи – ведення племінних книг, реєстрація собак відомого походження, видача родоводів, паспортизація мисливських собак, їх облік, підбір родовідних пар, реєстрація парування, проведення тестування робочих якостей собак, визначення найкращих представників племінного поголів'я мисливських собак покладено на Федерацію мисливського собаківництва України та їх територіальні представництва (осередки). Деякі функції та заходи проводить також Українське товариство мисливців і рибалок та Кінологічна спілка України.

За кілька десятків років сформувалася велика база даних мисливських собак, яка успішно використовується і сьогодні. Для визначення робочих якостей мисливських собак в Україні проводяться польові випробовування та польові змагання, згідно із затвердженими Кінологічною Радою правил та методик. На змаганнях за результатами робіт собаці може присвоюватися звання «Польовий чемпіон» та «Польовий переможець».

З метою визначення найкращого племінного поголів'я мисливських собак, раз на три роки проводиться Всеукраїнська виставка собак мисливських порід. Така виставка відбулася і в цьому році в липні. Аналогічні виставки обласного рівня проводяться щорічно. На них відбуваються екстер'єрні та бонітувальні ринги, визначається клас собаки, чемпіони виставок, нагороджуються переможці.

В останні роки зросла тенденція використання на полюванні собак невідомого походження, що завдає значної шкоди племінному розведенню собак. Зрозуміло, що утримання мисливського собаки належним чином потребує коштів та часу. Але аморально перетворити мисливського собаку на інструмент для добування дичини. Держава повинна стимулювати живе спілкування між людиною та братами нашими меншими, відповідальність за собаку, його догляд і вишкіл. І хоча, на жаль, державний бюджет не в змозі фінансувати цю галузь, однак існують інструменти державного регулювання, які не потребують фінансових витрат. Для заохочування власників мисливських собак можна збільшити кількість їх виходів на полювання на пернату дичину в мисливський сезон та на індивідуальне полювання на лисицю в норах.

Олег ПРОЦІВ